

ГРАМАДСКІЯ БУДЫНКІ, тыпалагічная разнавіднасць грамадзянскіх будынкаў побач з жылымі; будынкi, прызначаныя для абслугоўвання быт. і грамадскіх патрэб людзей, функцыянавання дзярж. устаноў, сферы навукі, культуры, адукацыі, аховы здароўя, спорту. Па сац. функцыях Г.б. падзяляюцца на адм.-дзелавыя, культ.-асветныя, відовішчныя, дзіцячыя, вучэбныя, навук.-даследчыя і праектна-канструктарскіх устаноў, транспартныя, гандлёвыя, быт. абслугоўвання, лячэбныя і аздараўленчыя, спарт., культавыя, камунальныя і інш. Велічыня, умяшчальнасць, архіт.-планіровачныя якасці Г.б. дыферэнцуюцца ў залежнасці ад ступені (штодзённага, перыяд., эпiзадычнага) карыстання, радыуса абслугоўвання, функцыянальных асаблівасцей (спецыялізаваныя, шматфункцыянальныя комплексы).

Г.б. вядомы з часоў стараж. цывілізацый (храмы, палацы і інш.). У эпоху Антычнасці распаўсюджаны атрымалі адм.-дзелавыя будынкi (булеўтэрыі, прытанеі, курыі, эклeсіятэрыі), вучэбна-спарт. (гiмнасіі, палестры, стадыі), гандлёвыя (таберны, мацэлумы), культ.-відовішчныя (тэатры, цыркi), б-кі, для трапез (дамы сімпозіяў), тэрымы і інш. У Беларусі Г.б. атрымалі пашырэнне з часоў сярэднявекі. У перыяд феадалізму ўзводзіліся замкi (*Лідскі замак, Навагрудскі замак, Крэўскі замак, Мірскі замаквы комплекс* і інш.), ратушы (*Віцебская ратуша, Чачэўская ратуша, Мінская ратуша, Нясвіжская ратуша* і інш.). Архітэктурна 17—19 ст. вядома пабудовамі палацаў (*Ружанскі палацавы комплекс, Крычаўскі палац, Шчучынскі палац, Косаўскі палац* і інш.), банкаў (камерцыйны ў Гомелі, *Гомельскага філіяла Руска-Азіяцкага банка будынак*). У 20 — пач. 21 ст.

Да арт. Грамадскія будынкi. Гандлёвы цэнтр «Аляксандраў пасаж» у Мінску.

ўзведзены новыя будынкi вакзалаў (Брэст, Віцебск, Гродна і інш.), офісных цэнтраў (офісны комплекс «XXI стагоддзе» ў Мінску), тэатраў (Магілёў, Гродна), крытых рынкаў (Камароўскі рынак у Мінску), палацаў культуры (Палац культуры Белсаўпрафа ў Мінску), кінатэатраў («Кастрычнік» у Баранавічах, «Беларусь» у Брэсце і Мінску), цыркаў (Гомельскі дзяржаўны цырк, Беларускі дзяржаўны цырк), выставачных павільёнаў (Нацыянальны выставачны цэнтр БелЭкса ў Мінску) і інш. Г.б. ўдзельнічаюць у фарміраванні маст. вобраза грамадскіх цэнтраў гарадоў і сельскіх нас. пунктаў.

У 2-й пал. 20 — пач. 21 ст. Г.б. Беларусі ўзводзяцца па тыпавых і індывід. праектах. У пач. 21 ст. рэканструяваны будынкi Нац. акадэмічнага Вял. тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь, цырка ў Мінску. На сучасным этапе побач з узвядзеннем жылля прыярытэтным кірункам у архітэктуры стала будаўніцтва аб'ектаў спарт. прызначэння (шматфункцыянальны комплекс «Мінск-Арэна», Мінскі футбольны манеж; лядовыя палацы спорту ў Мінску, Брэсце, Віцебску, Магілёве, Гомелі, Гродне, Баранавічах і інш.; лёгкаатлетычныя манежы ў Брэсце, Магілёве). Інтэн-

сіўна будуюцца гандлёвыя цэнтры («Аляксандраў пасаж» у Мінску, «Астор-Вест» у Брэсце, «Веста» ў Віцебску, «Максімум», «Магніт» у Магілёве), гасцініцы («Еўропа» ў Мінску, «Лучоса» ў Віцебску), банкі (будынкi «Прыёрбанка» ў Лідзе, «ААБ Беларусбанка» ў Віцебску, Гомелі, Гродне), мед. цэнтры («Экамедсэрвіс», «Нардзін» у Мінску).

Літ.: Архитектура общественных зданий. М., 1980; Филимонов С.Д. Архитектура общественных зданий Белоруссии. Минск, 1985; Архитектура Советской Белоруссии. М., 1986; Архитектурная новинка на берегу Сожа // Архитектура и строительство. 2000. № 4.

Ю.Ю.Захарына.

Да арт. Грамадскія будынкi. Лядовы палац у г. Баранавічы.

